

**LİSANS DÜZEYİNDE ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE
TEKNOLOJİ EĞİTİMİNİN YERİ
THE PLACE OF TECHNOLOGY EDUCATION
WITHIN UNDERGRADUATE DEGREE
PROGRAMS ON TRANSLATION**

Sinem CANIM ALKAN*

*Kalem kâğıtla çeviri
yapamıyorsan, en son teknolojiyi
de kullansan yine
beceremeyeceksin.*

Brian Mossop

Özet

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler çeviri dünyasındaki işleyişi etkilemektedir. Çeviri uygulamasında başvurulan teknolojiler değişmekte ve çeşitlenmektedir. Teknoloji değişmeye devam ederken, çeviri piyasasının çevirmenlerden beklentisi çeviri uygulamasında başvurulan teknolojilere kısa sürede uyum sağlayabilen ve bu alandaki güncel gelişmeleri takip eden eyleyenler olmalarıdır. Bunun gerçekleştirilmesinde, akademik çeviri eğitimi kurumlarına önemli bir görev düşmektedir. Kurumların, müfredatlarını düzenlerken çeviri piyasasının güncel koşullarını dikkate alması önemlidir. Ancak bunun nasıl yapılacağı ve teknoloji eğitiminin çeviri eğitimine nasıl dahil edileceği konusunda çeviribilim literatüründe henüz fikir birliğinin oluşmadığını gözlemledik. Bir tarafta literatürde bu konuya ilişkin tartışma devam ederken çeviri piyasası da kendi bakış açısı ve söylemiyle bu tartışmaya katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmada hem literatürden hem de İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı'nda asistanlığını yaptığım Çeviride Bilgi Teknolojileri dersindeki gözlemlerimizden elde ettiğimiz verilerden hareketle çeviri eğitimine teknoloji eğitiminin nasıl dahil edileceği sorusuna cevap vermeye çalıştık.

Anahtar sözcükler: çeviri eğitimi, çeviri teknolojileri, müfredat, piyasa, teknoloji eğitimi

* Yrd. Doç. Dr. İ.Ü., Çeviribilim Bölümü, İngilizce Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı
Assist. Prof. Dr., Istanbul University, Department of Translation Studies, English
Department of Translation and Interpretation

Abstract

The advances in information technologies have also changed the working environment in translation market. The number and variety of translation technologies have expanded. The translation market expects translators to be agents that quickly adapt to available translation technologies and have up to date information on advances in the area. Academic translation education institutions have a fundamental role in realizing that expectation. It is important that the institutions take current conditions of the translation market into account when preparing their curricula. However, we have observed that in the translation studies literature, there is no consensus on how to actualize this expectation and how to incorporate technology education into translation education. On the other hand, the translation market also contributes to the discussion in the translation studies literature with its own perspective and discourse. In this study, our aim was to answer the question of how to incorporate technology education into translation education by utilizing the data from both the literature and our observations during the Information Technologies in Translation course that is offered at Istanbul University, Department of English Translation and Interpreting.

Keywords: translation education, translation technology, curriculum, market, technology education

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler hayatımızın pek çok alanında olduğu gibi çeviri dünyasında da önemli değişimlere neden olmuştur. Bilgi teknolojilerinin gelişmesi ve bu gelişmelerin beraberinde getirdiği küreselleşmeyle birlikte uluslararası iletişimde gözlenen artış, yoğunlaşan uluslararası rekabet ve ürünlerle ilgili katı hukuki düzenlemeler çeviriye duyulan ihtiyacın hızla artmasına neden olmuştur (Austermühl 2001: 4). Çevirilerin işverenin kalite beklentisine cevap verecek şekilde ve kısa sürede tamamlanması için teknolojiye başvurmak çeviri dünyasının gerçekliği haline gelmiştir. Belki bir dönem bir seçenek gibi görülen teknoloji kullanımı özellikle büyük çeviri projeleri için bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu durum, çevirmen istihdam etmek isteyen işletmelerin iş ilanlarına yansımıştır. 21 Nisan 2014 tarihinde Türkiye'nin yaygın kullanılan bir iş ilanı web sitesinde (www.kariyer.net) "çevirmen" anahtar sözcüğü ilan yaptığımız aramada ulaştığımız 23 ilandan 12'sinde, ilana başvuracak adayların teknoloji ile ilgili bazı becerilere sahip olması gerektiğini gösteren koşullara rastlanmıştır (Bkz.: Tablo 1).

No	İlan veren işyeri	Pozisyon adı	Teknoloji ile ilgili madde
1	Notivas Çeviri Hizmetleri	Medikal Çevirmen ve Editör	MS Office programlarını çok iyi kullanan Trados ya da herhangi bir bilgisayar destekli çeviri aracı (CAT Tool) kullanması ya da kullanmayı istemesi tercih sebebidir.
2	Sony	Senior Translation Project Specialist	Knowledge of DTP, Word, PowerPoint, Excel and Trados or an equivalent translation memory System (DTP, Word, PowerPoint, Excel ve Trados ya da eşdeğer bir çeviri belleği sistemi konusunda bilgi sahibi olma)
3	Kuzu Grup	Mütercim Tercüman	Ms-Office programlarına hâkim
4	Tuncay Yılmaz Avukatlık Bürosu	Mütercim Tercüman Arapça	-
5	Tuncay Yılmaz Avukatlık Bürosu	Mütercim Tercüman Çince	-
6	Tuncay Yılmaz Avukatlık Bürosu	Mütercim Tercüman Farsça	-
7	Hattat Holding	Mütercim Tercüman	-
8	Acar Patent & Kalite Danışmanlık	YURTDIŞI İŞLEMLER OPERASYON SORUMLUSU	Ofis araç ve programlarını etkin kullanabilen
9	Denizbank	RUSÇA MÜTERCİM-TERCÜMAN	-
10	Yılmazlar international group	Mütercim Tercüman	-
11	Kaya Tercüme Reklam Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.	Mütercim Tercüman	MİCROSOFT OFFİCE PROGRAMLARINI İYİ KULLANABİLEN

12	EDU Çeviri	EDİTÖR (ALMANCA)	MS Office programlarına, SDL Trados ve diğer CAT Programlarına hâkim
13	LC Waikiki	ÇEVİRMEN	-
14	Skec Anadolu Mühendislik ve İnşaat Ltd. Şti.	KOREAN LANGUAGE TRANSLATOR	Proficiency in standart software applications, esp. MS EXCEL, MS POWERPOINT, WORD.
15	LC Waikiki	TRANSLATOR / EXPAT ASSISTANT	-
16	LC Waikiki	ÇEVİRMEN (Yabancı Personel Asistanı)	-
17	LC Waikiki	Çevirmen	-
18	LC Waikiki	Üst Düzey Yönetici Asistanı/ ÇEVİRMEN	MS Office uygulamalarını iyi derecede kullanabilen
19	DECATHLON TÜRKİYE	Traducteur / Traductrice	Parfaite maitrise de MS Office (Word, Excel et de Powerpoint), les logiciels de traductions et les dictionnaires (MS Office, çeviri programları ve sözlük kullanımı konusunda yetkin)
20	DECATHLON TÜRKİYE	Traducteur / Traductrice (part-time)	Parfaite maitrise de MS Office (Word, Excel et de Powerpoint), les logiciels de traductions et les dictionnaires (MS Office, çeviri programları ve sözlük kullanımı konusunda yetkin)
21	Acar Patent & Kalite Danışmanlık	İngilizce Çevirmen (Mütercim- Tercüman)	Ofis araç ve programlarını etkin kullanabilen
22	Hyundai Engineering& Construction SK Engineering	Teknik Çevirmen	-
23	Azim Tercüme ve Dış Tic.Ltd.Şti.	Çevirmen	MS Office programlarını iyi kullanabilmek

Tablo 1: www.kariyer.net web sitesinde 21.04.2014 tarihinde yapılan “çevirmen” iş ilanlarında teknolojik beceri koşulu

Tabloda yer alan koşullarda, teknolojik araçlar arasında ilk sırayı MS Office uygulamaları, ikinci sırayı ise piyasada bilgisayar destekli çeviri araçları olarak anılan çeviri belleği sistemleri almaktadır. Kuşkusuz çevirmenlerin kullandıkları teknolojik araçlar bunlarla sınırlı değildir.

Çevirmenler, gerek işverenlerle ve diğer çevirmenlerle iletişim kurmak gerekse çeviri işlerini yapmak için çok sayıda teknolojik kaynak ve araçtan faydalanırlar. Mine Yazıcı bunları arama motorları, çevrimiçi kütüphane ve arşiv katalogları, çevrimiçi ansiklopedi, sözlük ve çok dilli terminoloji veri tabanları, çevrimiçi gazete ve dergiler, çeviri bellekleri, CD-ROM sözlük ve ansiklopediler, e-posta grupları, internet ortamında sohbet grupları şeklinde sıralamıştır (Yazıcı 2007: 106). Forumlar, bloglar, makine çevirisi sistemleri, terminoloji yönetimi yazılımları, proje yönetimi yazılımları, yerleştirme yazılımları ve kullanımı giderek yaygınlaşan bulut çeviri bellekleri ve uzaktan görüşme uygulamaları (örn. Skype) ve sesletim kaynakları (örn. <http://tr.forvo.com/>) de bu listeye eklenebilir. Ayrıca sadece çevirmenler için çeviri amacına yönelik olarak tasarlanmamış, birçok işin yapılmasına yönelik olarak hazırlanmış genel amaçlı yazılımlardan sözcük işlem yazılımları (örn. MS Office Word), tablolama yazılımları (örn. MS Office Excel) ve sunum yazılımları (örn. MS Office Powerpoint) da çevirmenlerin kullandığı diğer araçlar arasında sayılabilir¹. Bu araçlar çeviri sürecinde çevirmenlere hız ve verimlilik konusunda katkı sağlasa da en azından günümüzün şartlarıyla insan çevirmenlerin yerini alamayacakları açıktır.

Görüldüğü gibi, çeviri piyasasında kullanılan elektronik araç ve kaynakların sayısı oldukça fazladır. Ayrıca bir elektronik araç türü için farklı firmalar tarafından üretilmiş çok sayıda araç mevcuttur. Buna ek olarak,

¹ Çeviride kullanılan elektronik kaynak ve araçlar hakkında detaylı bilgi için bkz.: Frank Auster mühl (2001) *Electronic Tools for Translators*. Manchester ve Northampton: St Jerome Publishing ve Mehmet Şahin (2013) *Çeviri ve Teknoloji*, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları. Auster mühl’ün kitabı elektronik kaynak ve araçlar hakkında bilgi vermenin yanı sıra bunları etkin bir şekilde kullanmayı öğrenmek isteyenlere, kitabın her bölümünün sonunda gerçekleştirebilecekleri bir dizi görevler sunmaktadır. Bu görevler, öğrenenleri hem adı geçen kaynak ve araçları kullanmaya hem de bunlar üzerine eleştirel düşünmeye teşvik etmesi bakımından son derece yararlıdır.

belirli bir firma tarafından üretilen bir araç teknolojide yaşanan ilerleme ile birlikte her geçen sene güncellenmekte ve çevirmenlerin en güncel teknolojiyi kullanması beklenebilmektedir. Bu durumdan hareketle, bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Lisans düzeyinde akademik çeviri eğitiminde, teknoloji eğitiminin hedefleri neler olmalıdır? Belirli birtakım araçların kullanımını konusunda uzmanlaşma mı yoksa teknolojik kaynak ve araçlar konusunda bir üst bakış kazandırma mı hedeflenmelidir?
- 2- Bu hedefler doğrultusunda, teknoloji eğitimi nasıl verilmelidir?

Çalışmanın bundan sonraki kısmında, yapılan literatür taramasından hareketle, çeviribilim literatüründe bu iki soruya cevap olabilecek görüşlere yer verilmiştir.

Çeviribilim Literatüründe Teknoloji Eğitimi

Çeviribilim literatüründe akademik çeviri eğitiminde teknoloji eğitiminin nasıl verilebileceği konusunda iki farklı yaklaşımdan söz edilebilir. Birinci yaklaşımı benimseyen akademisyenlerin; teknoloji eğitiminin sorun çözme, sorgulayıcı bakma, kendi kendine öğrenme ve ekip çalışması yapma gibi temel beceriler kazandırma ve piyasanın bugünkü koşulları konusunda farkındalık kazanmaya katkıda bulunma amaçları doğrultusunda planlanması gerektiğini savundukları söylenebilir. Bu yaklaşımı benimseyen araştırmacıardan aşağıda Anthony Pym, Donald Kiraly, Silvia Bernardini ve Brian Mossop'un ilgili yayınlarından derlenen görüşleri ele alınmıştır.

İlk olarak, Anthony Pym *Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won't talk to you* (2007: 10) adlı makalesinde çevirmen adaylarına çeviri teknolojilerinin etkili bir şekilde öğretilmesi gerektiğini belirtir. Ancak “çeviri teknolojilerinin etkili öğretimi” ifadesinin yanıltıcı olabildiğini ve burada kast edilenin çeviri endüstrisinde kullanılan her bir yazılımın nasıl kullanıldığını tek tek ve saatlerce öğretmek anlamına gelmediğini ifade eder. Ona göre çeviri eğitimi kurumlarının görevi “öğrencileri endüstride (özellikle de çeviri pazarının lider şirketlerin tarafından) kullanılan yazılımlarla tanıştırmak, genel baş etme stratejilerini aktarmak ve öğrencilerin teknolojiyi kendi

kendilerine keşfetmelerine izin vermek”tir (a.y.)². Bunun için üç yöntem önerir. Bunlardan ilki öğrencilerin kendi kendilerine teknolojiyi öğretmeleri konusunda eğitmek, ikincisi öğrencilerin web-tabanlı malzemelerle çalışmalarını sağlamak ve üçüncüsü ise öğrencileri staja göndermektir (a.y.). Pym bir başka makalesinde, çeviri eğitiminde teknolojinin yeri konusunda yukarıda ifade edilen görüşlerine paralel olarak çok önemli bir noktaya dikkat çeker: Kuşkusuz teknolojik araçlar çeviri sınıflarındaki yerini almalıdır, ancak akademik eğitimin önceliği bunları öğretmek olmamalıdır (2003: 494).

Donald Kiraly ise *A Social Constructivist Approach to Translator Education* adlı kitabında, çeviri eğitiminde sosyal yapılandırmacı yaklaşımın izlenmesi gerektiğini savunur. Kendisi de bir eğitimci olan Kiraly, kitabının yedinci bölümünde çeviri teknolojilerinin çeviri eğitimine nasıl dahil edileceğini tartışır ve kendi eğitim uygulamalarından örnekler verir. Çevirmen adaylarının hem mevcut hem de gelecekte kullanılacak bilgisayar-tabanlı araçları kullanmayı kendi kendilerine öğrenmeleri gerektiğini ifade eder (2000: 125). Ona göre, bunu başarılabilmesi için gereken eğitim yaklaşımı ise sosyal yapılandırmacı yaklaşımdır (a.y.). Bu yaklaşıma göre eğitimci, kendisini bilginin kaynağı olarak görmez ve öğrencilerin bilgiyi işbirliği içinde, ekip çalışmasıyla keşfetmesine kılavuzluk eder. Öğrenme sürecinin başlangıcında eğitimci daha aktif bir rol oynarken zamanla yavaş yavaş geri çekilerek öğrencilerin özerklik kazanmasına olanak tanır. Kiraly’ye göre bilgisayar-tabanlı araçların kullanımıyla ilgili eğitim, alınan diğer derslerden bağımsız olmamalı; Aksine öğrenciler, çeviri uygulamasına dayalı özel alan çevirisi dersleri kapsamında özgün çeviri projelerinde görev almalı ve bilgisayar-tabanlı araçları bu projelerdeki görevlerini yerine getirirken öğrenmelidir (a.e.: 131). Böylelikle öğrenci aracı kullanmayı, sadece öğrenmiş olmak için ya da sınavdan geçmek için değil, çeviri projesindeki görevini yerine getirmek için, yani bu aracı öğrenmeye ihtiyaç duyduğu için öğrenir (a.e.: 131-132). Aksi halde projedeki görevini yerine getiremeyecektir. Bu şekilde bir çalışma, öğrenciye bilgisayar-tabanlı araçları kullanmayı neden öğrenmesi gerektiğini gösterir. Kiraly’nin sınıf düzeninde öğrenci, özgün bir çeviri projesi kapsamında üstlendiği görevi yerine getirmek için hangi teknolojik becerilere sahip olması gerektiğini analiz eder ve kendinde olmayan becerileri nasıl geliştirebileceğini projenin diğer üyeleri olan

² Aksi belirtilmedikçe bu çalışmada yer alan çeviriler yazara aittir.

sınıf arkadaşları ile eğitimcinin kılavuzluğunda tartışır (a.y.). Sonrasında bu araçlarla ilgili çalışma başlar. Kiraly'nin başvurduğu çalışma düzenini değerlendirecek olursak, şu sonuçlara ulaşılabilir:

- 1- Bu düzen öğrencinin sorgulayıcı bakış geliştirmesine olanak tanır. Bir durumda kendisine gereken bilgi ve becerilerin neler olduğunu, hangilerinin kendinde var olduğunu ve hangilerinin olmadığını sorgular.
- 2- Bu düzende öğrenci bilgiyi pasif bir şekilde tüketen konumundan çıkar; ihtiyaç duyduğu bilgiyi ekip çalışması içinde araştıran ve eriştiği bilgiyi ekibin diğer üyeleri ile paylaşan bir üretici konumuna geçer.
- 3- Böylelikle öğrenci kendi kendine de öğrenme becerisi geliştirir. Bu düzen, öğrencinin “öğrenmenin sona ermeyen, yaşam boyunca ihtiyaç duydukça devam edecek bir süreç” olduğunu içselleştirmesini sağlar.

Kiraly'ye göre teknoloji eğitimini çeviri eğitimine dahil ederken konulacak hedef, öğrencilere o günün koşullarında piyasada kullanılan teknolojik araçların nasıl kullanılacağını öğretmek değil; kendi kendine öğrenme, sorun çözme ve ekip çalışması becerilerine sahip çevirmenler yetiştirmek olmalıdır (a.e.: 123-139). Beceri odaklı bir teknoloji eğitimi, onların hem bugünün hem de geleceğin teknolojilerine uyum sağlamalarına katkıda bulunacaktır.

Çeviri eğitiminde derslerin önceliklerinin, kazandırılması gereken yetkinliklere değil geliştirilmesi gereken becerilere odaklanarak belirlenmesi gerektiğine dikkat çeken Silvia Bernardini'ye göre; çeviri eğitiminin eğitimsel önceliği farkındalık sahibi, yansıtıcı ve sorun çözebilen çevirmenler yetiştirmektir (2004: 20-21). Ona göre farkındalık sahibi olmak metinleri birbirinden bağımsız sözcüklerden oluşan bir bütün olarak görmenin ötesine geçmek, sözcüklerin ve metinlerin ötesini görmek, dili etkilediği ve etkilendiği kültüre ait bağlantılı seçimler ağı olarak görmek anlamına gelir. Yansıtıcı olmak, belirli çeviri stratejilerini ve süreçlerini öğrenmek ve gerektiğinde bunları az ya da çok kullanmaktır. Sorun çözebilmek ise, sınırlı kaynakları kullanarak yeni ve beklenmedik sorunların üstesinden

gelme ve gerekli olduğunda kendi kendine yeni kaynaklar yaratma becerisine sahip olmaktır. Bernardini çevirmenlere bu becerileri kazandırmaya yönelik bir eğitim sürecinde teknolojinin yerinin önemli olduğunu ancak sanıldığı gibi doğrudan olmadığını ifade eder (a.e.: 21). Bir başka deyişle, Pym gibi Bernardini de teknolojiyi kullanabilme becerisini nihai bir hedef olarak değil yukarıda anılan becerileri geliştirme sürecinde bir araç olarak görür. Ona göre, çevirmen adaylarına verilecek eğitimde, onların belirli birtakım teknolojik araçları kullanmada uzmanlaşmalarını sağlamak değil bu araçları ne zaman, nasıl, hangi amaçlar için, hangi etkileri yaratmak için kullanacaklarını ve teknolojinin yetersiz kaldığı noktada ne yapmaları gerektiğinin öğretilmesi önemlidir ve bu daha zorlu ve daha fazla zaman alacak bir süreçtir (a.y.). Bernardini, bu görüşlerini Brian Mossop'tan yaptığı bir alıntı ile destekler: “Kalem kağıtla çeviri yapamıyorsan, en son teknolojiyi de kullansan yine beceremeyeceksin (a.e.: 22)”. Diğer taraftan Bernardini'ye göre bir çevirmen adayı eğer sorun çözme becerisine sahip ve istekli ise bir teknolojik aracı kullanmayı öğrenmesi bir aydan fazla zaman almayacaktır; oysa sorun çözme becerisi ancak uzun bir zaman dilimine yayılan çeviri eğitimi ile kazandırılabilir (a.e.: 21).

Brian Mossop'a göre çeviri eğitimi veren bir kurumun işlevi öğrencileri piyasada var olan belirli boşlukları doldurmak üzere yetiştirmek değil, bugün itibariyle 5, 10, 15 veya 25 yıl sonra ortaya çıkabilecek boşlukları doldurmak için kullanabilecekleri belirli genel beceriler kazandırmaktır (2000: 20). Bu nedenle eğitim programlarını piyasanın beklentilerine cevap vermek amacıyla tasarlanmanın yerinde bir uygulama olmadığına inanır. Ona göre öğrencilerin piyasada mevcut olan teknolojik araçlardan haberdar edilmesi gerekir, ancak bu araçların nasıl kullanıldığını öğretmek çeviri eğitimi veren kurumların görevi değildir. Mossop çeviri eğitimi kurumlarının teknoloji eğitimi vermesinin zaman kaybı olduğunu ve bu kaybın maliyetinin yüksek olduğunu ifade eder (2000: 21).

Eğer rutin bir şekilde web sayfaları çevirmeye hemen (yarın ya da gelecek hafta) başlamayacaksanız HTML gibi bir şeyi öğrenmek anlamsız. Çünkü aksi halde size öğretildikten birkaç gün sonra çeviri yaparken başvurmanız gereken mekanik süreçleri unutmaya başlayacaksınız. Öğrencilere kampüste böyle bir olanak sunulacak mı? (Mossop, 2000: 21).

Mossop elektronik araçların nasıl kullanılacağını öğrenmenin zor ve zaman alıcı bir iş olmadığına ve öğrencilerin bunu kendi başlarına veya okul dışı eğitimlerle başarabileceklerine dikkat çeker (2000: 21). Ona göre çeviri eğitimi kurumlarının öğrencilere kazandırması gereken birtakım temel beceriler vardır ve bu beceriler kazanılmadan elektronik araçları kullanmayı bilmek çevirmen olmak için yeterli değildir (a.y.). Çünkü internette bir arama yapmak istediğinizde hangi anahtar sözcükleri kullanmanız gerektiğine karar vermenizi ve arama motorunun bulunduğu web sitelerinde yer alan dokümanları değerlendirmenizi sağlayan şey zekâdır (a.y.). Mossop'un zekâ ile kast ettiği sorgulayıcı bakma ve araştırma yapma becerileridir. Mossop'a göre çeviri eğitimi kurumlarının öğrencilere katması gereken de bu türden becerilerdir.

Çalışmamızın bu bölümünün girişinde, çeviribilim literatüründe akademik çeviri eğitiminde teknoloji eğitiminin nasıl verilebileceği konusunda iki farklı yaklaşımın var olduğundan söz etmiştik. Buraya kadar ilk yaklaşımı benimseyen akademisyenlerin görüşlerine yer verdik. Daniel Gouadec'in ise ilk gruptaki akademisyenlerden farklı olarak, piyasa odaklı ve tüketmeci bir yaklaşım geliştirdiğini söyleyebiliriz. Ona göre çeviri eğitiminde piyasa odaklı bir yaklaşım geliştirilmelidir ve eğitimin amacı piyasada ihtiyaç duyulan niteliklere sahip çevirmenler yetiştirmektir. Gouadec'e göre her ne kadar öğrenciler piyasada var olan çok çeşitli boşlukları dolduracak olsalar da hangi pozisyona yerleşirlerse yerleşsinler yerleştirme, altyazı çevirisi, çeviri, yeniden yazma, revizyon ve benzeri görevleri yerine getirmeleri beklenmektedir (2000: 12-13). Ayrıca sadece çevirmenler yetiştirmek hedeflenmemeli aynı zamanda terminolog, teknik yazar, dil mühendisi ve buna benzer mesleklerde görev alabilecek bireyler de yetiştirmek gereklidir (a.e.: 13). Yaklaşımının bir sonucu olarak, gerek eğitimcileri bakımından gerekse kullandığı araç ve kaynaklar bakımından en son teknolojik gelişmelerle uyumlu olan çeviri eğitimi kurumlarının en iyi eğitim kurumları olarak nitelendirilebileceğine dikkat çeker (a.y.). Ona göre öğrenciler en güncel teknolojik araçlarla, piyasa koşulları sınıf ortamında taklit edilerek yetiştirilmelidir (a.e.:17).

Tartışma

Yukarıda ele alınan görüşlere eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmakta

yarar görülmektedir. Çalışmanın bu kısmında benimsediğimiz eleştirel bakış açısında İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı bağlamının belirleyici olduğunun altını çizmekte yarar vardır. Bakış açımızı belirli bir bağlama oturtma kaygımızda Michael Cronin’in şu sözleri de destekleyici olmuştur: “Eğitim gerçeklerini birtakım teorik modellerle şekillendirecekseniz verdiğiniz eğitimin bağlamını daha etkin bir şekilde dikkate almanız gerekir (2005: 253).” Cronin, Kiraly’nin sosyal yapılandırmacı yaklaşımla geliştirdiği eğitim uygulamalarının son derece değerli olduğunu ancak her eğitim bağlamında hayata geçirilmesinin mümkün olmadığına dikkat çeker (a.e.: 253-254). Örneğin Kiraly öğrencilerin elektronik araçlarla pratik deneyim kazanmalarının önemli olduğunu ve bu deneyimin de gerektiği ve özel alan çevirisi dersleri kapsamında kazanılmasının daha yararlı olacağını ifade eder (2000: 131-132). Tavsiyelerine katılmakla birlikte, anabilim dalımızın bağlamı ve bu bağlamın kısıtlamaları dikkate alındığında bu tavsiyelerin gerçekleştirilmesi ne yazık ki şu an için olanaklı görünmemektedir. Bağlamımızın kısıtlamaları bir sonraki bölümde detaylı olarak ele alınacaktır. Ancak burada Cronin’in de işaret ettiği öğrenci sayısının fazlalığı ve 90 dakikalık ders saati gibi kısıtlamaların belirleyici olduğunu söylemekle yetinilebilir. Bizce Kiraly’nin kendi ders uygulamalarından örnekler vermesi son derece değerlidir ve diğer eğitimcileri bu türden paylaşımlara davet eden bir çağrı niteliği taşımaktadır. Bizim çalışmamız için de motive edici olduğunu ifade etmemiz gerekir. Cronin eleştirisinde haklı olsa da yapıcı bir bakış açısıyla bu tür uygulama önerilerini kendi eğitim bağlamlarımıza, bu bağlamın kısıtlamalarına uyarlayarak uygulamayı deneyebiliriz. Bu tür öneriler bizim için tetikleyici olabilir ve eğitimciler olarak kendi kısıtlamalarımız ve hedeflerimizi dikkate alarak ve yaratıcılığımızı kullanarak çok çeşitli ders uygulamaları geliştirebiliriz.

Cronin’in “eğitimsel hedefleri bağlamla birlikte değerlendirme” fikri bir başka açıdan da Pym, Bernardini ve Mossop’un düşüncelerinin temelini oluşturur. Onlar teknoloji eğitiminin hedeflerinin ve kapsamının ne olması gerektiğini tartışırken bir noktanın unutulmaması gerektiğine işaret ederler. Bu nokta tartışmanın çeviri eğitimi bağlamında yapıyor olduğudur. Çeviri teknolojisi eğitimi, akademik çeviri eğitimi bağlamından koparıldığında ve farklı bağlamlara oturtulduğunda çok çeşitli hedeflerde ve kapsamda teknoloji eğitimi modelleri tasarlanabilir. Fakat teknoloji eğitimi konusu akademik çeviri eğitimi bağlamında ele alındığında, teknolojiyi öğretme-

nin çeviri eğitiminin nihai hedefi olmaması gerektiğini savunurlar. Burada büyük resmin dikkatten kaçırılmaması gerekir. Akademik çeviri eğitimi kurumlarının amacı piyasadaki teknolojik araçlarda uzmanlaşmış bireyler yetiştirmek değil, bu araçları sorgulayarak, eleştirerek, olanakları ve kısıtlamalarının farkında olarak bir başka deyişle bilinçli bir şekilde kullanarak çeviri yapabilen uzman çevirmenler yetiştirmektir. Ancak Pym'in de uyardığı gibi bu, piyasada kullanılan her bir yazılımın nasıl kullanıldığını tek tek ve saatlerce öğretmek anlamına gelmez. Böyle bir yola başvurmak, bunun için zaman ve insan gücü harcamak çeviri eğitiminin önceliklerinin şaşması, odağının bir başka yöne kayması anlamına gelir. Bernardini'nin de dikkat çektiği gibi, eğitimcilerin öğrencilerine güncel teknolojik araç ve kaynakları kullandırtmasının arkasında yatan neden, öğrencileri bunların kullanımında uzmanlaştırmak olmamalıdır. Kuşkusuz böyle bir uygulamanın çıktılarında biri de bu olabilir. Örneğin sürekli sözcük işlemci kullanarak çeviri yapılan bir derste öğrencilerin sözcük işlemcileri kullanmakta uzmanlaşması dersin çıktılarından biri olabilir. Ancak dersin öncelikli hedefi bu olmamalıdır. Eğitimciler öğrencilerinin teknolojik araç ve kaynakları kullanarak sorun çözebilme, bilgi donanımını çeviri sürecinde kullanabilme/işler hale getirebilme, güvenilir bilgiye hızla ulaşabilme, metinleri ait olduğu bağlamla değerlendirebilme, bir ekiple işbirliği içinde çalışabilme, kendi kendine öğrenebilme, eleştirel bakabilme gibi becerilerini uygulamaya geçirmelerini beklemelidir. Bir başka deyişle, “uzman çevirmen” olmanın gerektirdiği becerileri geliştirme süreçlerinde elektronik araç ve kaynakları birer “araç” olarak kullanmalıdırlar.

Akademik çeviri eğitiminin ortaya koyduğu hedefler ve gerçekleştirdiği uygulamalar piyasa eyleyenleri tarafından olumsuz eleştiri alabilmektedir. Eleştiri genellikle akademik çeviri eğitiminin, çevirmen adaylarını piyasada yaygın olan teknolojinin nasıl kullanılacağı konusunda yeterince bilgilendirememesi ve bu nedenle mezunların piyasa beklentilerine cevap verememesi yönündedir. Bu noktadan hareketle, akademinin piyasanın gerisinde kaldığı ve hemen kendini yenilemesi ve piyasaya ayak uydurması gerektiği şeklinde değerlendirmeler yapılabilmektedir. Bu tür eleştiriler karşısında kimi eğitim kurumları, lisans düzeyindeki çeviri programlarına piyasada yaygın kullanılan teknolojinin kullanımına odaklanan dersler eklemektedir. Piyasayı memnun ederek “saygın” bir eğitim kurumu haline gelme çabasının ne kadar yerinde bir çaba olduğunun tekrar değerlendirilmesi gerektiği

kanaatindeyiz. Çünkü bizce akademik çeviri eğitimi kurumlarının amacı piyasanın bugünkü ihtiyaçlarını karşılayacak mezunlar vermek değil, aynı zamanda piyasanın değişen beklentileri karşısında tutunabilecek, bir taraftan kendini geliştirirken diğer taraftan da piyasanın gelişimine katkıda bulunacak iletişim “uzmanları” yetiştirmektir. Ayrıca “piyasa beklentileri/ihtiyaçları” ifadesindeki “piyasa”nın içinin nasıl doldurulduğu da düşündürücüdür. Bu ifadedeki piyasa ile sadece çeviri işletmeleri mi kast edilmektedir? Yoksa çevirmenlerin görev yaptıkları başka iş sahaları da piyasaya dâhil edilmeli midir? Buradan hareketle sınırları belli olmayan bir piyasa ve sürekli değişime açık beklentiler karşısında piyasa beklentilerine cevap verme hedefi mikro düzeyde gerçekleştirilmesi olanaklı olmayan bir hedeftir. Ayrıca Cronin’in dikkat çektiği “eğitim bağlamı” kavramını tekrar hatırlarsak, çeviri eğitimi veren üniversite bölümlerinin her birinin kendi bağlamları çerçevesinde hedefler koymalarının gerekliliği göz ardı edilmemelidir çünkü bağlamdan kopuk hedefler gerçekçi olmayan öğrenim çıktıları anlamına gelecektir.

Değerlendirme

Gerek literatürden gerekse kişisel gözlem ve deneyimlerimizden elde ettiğimiz veriler ışığında şu çıktılarına ulaşılmıştır:

- 1- Teknoloji sürekli ve hızla değişmekte ve gelişmektedir. Buna paralel olarak çeviride başvurulan teknolojik araç ve kaynaklar da sürekli değişmektedir.
- 2- Teknoloji kullanımının dünya genelindeki dağılımı eşit değildir.
- 3- İlk iki madde ile bağlantılı olarak, zaman ve coğrafya değişkenleri dikkate alındığında çeviri piyasasında ihtiyaç duyulacak teknolojik bilgi ve becerilerin sabitlenmesi olası görünmemektedir.
- 4- Belirli bir coğrafyada belirli bir zamanda ihtiyaç duyulan teknolojik bilgi ve becerilere odaklanarak çeviri teknolojisinin öğretilmesi kısa vadeli çözümler üretse de uzun vadede etkili olmayacaktır.
- 5- Akademik çeviri eğitimi kurumları, kısa vadeli çözümlere odaklanmak yerine evrensel beceriler kazandırmaya odaklanan teknoloji eğitimleri verebilir. Teknolojik araç ve kaynaklar sorun çözebilme,

bilgi donanımını çeviri sürecinde kullanabilme/işler hale getirebilme, güvenilir bilgiye hızla ulaşabilme, metinleri ait olduğu bağlamla değerlendirebilme, bir ekiple işbirliği içinde çalışabilme, kendi kendine öğrenebilme, eleştirel bakabilme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak kullanılabilir.

- 6- Akademik çeviri eğitimi kurumları, öğrencileri çeviri teknolojilerindeki güncel gelişmelerden haberdar etmeye yönelik etkinlikler gerçekleştirmelidir. Bunlar ders içi çalışmalar olabileceği gibi öğrencilerin bireysel veya sınıf arkadaşları ile birlikte gerçekleştireceği ders dışı görevler veya katılacakları seminerler, toplantılar, atölye çalışmaları, söyleşiler, eğitimler de olabilir.
- 7- Verilecek eğitimin hedeflerinin ve kapsamının ilgili üniversite bölümlerinin bağlamından yalıtılmadan, bu bağlam çerçevesinde tasarlanması gerekir. Aksi halde dersin vadettiği çıktılar ile gerçek çıktılar örtüşmeyecektir.
- 8- Öğrencilere, teknoloji derslerinde neyi neden öğrendiklerinin, nelerin ders içeriğinin dışında tutulduğunun gerekçelendirmesinin anlamlı bir şekilde yapılması öğrencilerin, aldıkları eğitimi kafalarında bir çerçeveye oturtmasını, bu konuda bir farkındalık geliştirmesini, bildiklerine ve bilmediklerine sorgulayıcı yaklaşmasını ve eğitime güven duymasını sağlayacaktır.
- 9- Lisans düzeyindeki akademik çeviri eğitimi programları kapsamında yapılacak teknoloji odaklı derslerin bilgi odaklı ve tüketmeci bir yaklaşım yerine beceri odaklı bir yaklaşımla yapılması daha işlevsel bir çözüm olacaktır.

Ara değerlendirmedeki çıktıların akademik çeviri eğitimine nasıl yansıtılabileceğini somutlaştırmak amacıyla bir sonraki bölümde İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı'nda asistanlığını yaptığım Çeviride Bilgi Teknolojileri dersinde yapılan uygulama örneklerine yer verilmiştir. Örneklere geçmeden önce dersin hedefleri ve kısıtlamaları ile betimlenmesinde yarar vardır.

İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı Örneğinde Çeviri Teknolojileri Eğitimi

İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalında lisans programında çeviri teknolojileri eğitimine odaklanan ders, Çeviride Bilgi Teknolojileri dersidir. Altıncı yarıyıldan verilir, teorik 2 krediye sahiptir ve zorunlu bir derstir. Dersle ilgili kısıtlamalar aşağıda yer almaktadır:

- 1- Ders haftada iki saat yapılmaktadır.
- 2- Dersi alan öğrenci sayısı 50-60 arasında değişmektedir.
- 3- Dersin yapıldığı bilgisayar laboratuvarının fiziksel koşulları bu sayıda öğrenciyi barındırmaya elverişli değildir.
- 4- Dersi alan öğrencilerin bilgisayarla tanışıklığı değişkenlik göstermektedir. Bilgisayarla ilgili temel kavram ve uygulamalar hakkında çok sınırlı bilgiye sahip öğrenciler olabildiği gibi çeviriye özel yazılımları kullanmakta deneyimli öğrenciler de bu dersi alabilmektedir.
- 5- Dersin yapıldığı bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarların bakımından sorumlu teknik personel bulunmamaktadır.
- 6- Bilgisayarlarda sıklıkla donanımsal ve yazılımsal sorunlar yaşanmaktadır.
- 7- Bilgisayarlara yüklenen yazılımlar İstanbul Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından lisansı satın alınmış genel yazılımlar, ücretsiz yazılımlar ya da ücretli yazılımların deneme sürümleridir. Çeviride kullanılan ücretli yazılımlar için üniversite ya da fakülte yönetimi tarafından ödenek oluşturulmamaktadır.
- 8- Bilgisayar laboratuvarı yalnızca ders saatlerinde öğrencilerin kullanımına açıktır. Bunun nedeni laboratuvarın İngilizce, Almanca ve Fransızca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalleri tarafından kullanılması ve hemen her saatinin derslere ayrılmış olmasıdır.
- 9- Öğrenciler bireysel olarak teknolojik yazılım ve donanım bakımından temel olanaklara sahip olmalarına karşın teknolojik becerilerini geliştirmeye yönelik ders dışı uygulamalar yapmak konusunda istekli değildirler.

Bu kısıtlamalar dikkate alınarak dersin hedefleri şu şekilde belirlenmiştir:

- 1- Öğrencileri çeviride kullanılan teknolojik araç ve kaynaklarla tanıştırmak.
- 2- Öğrencileri çeviri dünyasındaki teknolojik gelişmeler konusunda bilgilendirmek.
- 3- Öğrencilerin teknolojik araçların olanakları ve kısıtlamaları konusunda sorgulayıcı ve şüpheli bir bakış geliştirmelerine yardım etmek.
- 4- Sorun çözebilme, bilgi donanımını çeviri sürecinde kullanabilme/işler hale getirebilme, güvenilir bilgiye hızla ulaşabilme, metinleri ait olduğu bağlamla değerlendirebilme, bir ekiple işbirliği içinde çalışabilme, kendi kendine öğrenebilme, eleştirel bakabilme becerilerinin gelişimine katkı sağlamak.

Kısıtlama ve hedefleri ele aldıktan sonra, bir sonraki bölümde dersin konu başlıklarından biri olan ve iki ders saati boyunca işlenen sözcük işlemciler konusunda yapılan uygulamalardan örnekler verilmiştir. Uygulamaların dersin hedef ve kısıtlamaları dikkate alınarak geliştirildiğinin altını çizmekte yarar vardır. Farklı üniversite bağlamı için farklı uygulamalar geliştirilebilir.

Sözcük İşlemciler Konusunda Uygulama Örnekleri

Sözcük işlemcilerden en yaygın kullanılanı MS Office Word'dür. Bu araç çevirmenler için çokça olanak sunmaktadır. Derste, öğrenciler bu olanakları tartışmaya teşvik edilir. Bilgi ve beceri donanımı bakımından öğrenciden öğrenciye farklılık olduğundan bu tartışma ortamı sayesinde bir öğrencinin diğerinden öğrenmesi sağlanır. Öğrenciler eğitiminin bilgisayarında bu olanağı uygulamalı olarak gösterir, eğitiminin bilgisayarındaki görüntü barkovizyon perdesine yansıtılarak sınıftaki diğer öğrencilerin uygulamayı takip etmesi, katkıda bulunması ve soru sorması sağlanır. Yapılan derslerle ilgili gözlemimiz öğrencilerin elektronik araçların kısıtlamaları konusunda sorgulayıcı düşünme alışkanlığına sahip olmadıkları yönündedir. Öğrencilere bu alışkanlığı aşılacak amacıyla MS Word üzerinde bir çalışma yapılır. Öğrencilere dersten birkaç gün önce, içinde görseller de barındıran bir Word dosyası e-posta ile gönderilir. Bu görsellerin Word'ün sayımını

alamayacağı yazıları içeren türden olmasına dikkat edilir. Öğrencilerden derse gelmeden önce Word'ün sözcük sayımı işlevini kullanarak bu dosyanın sayımını almaları istenir. Derste öğrencilere sayım sonucu elde ettikleri sözcük sayısı sorulur. Farklı sonuçlar elde edenler varsa farklılığın nereden kaynaklandığı birlikte tartışılır. Burada dikkat edilmesi gereken eğitimcinin Word'un yukarıda betimlediğimiz türden görsellerin içindeki sözcükleri saymadığının doğrudan söylememesi, öğrencilerin keşfetmesine olanak tanımasıdır. Eğitimci keşif sürecinde yönlendirici olabilir. Örneğin eğitimci, öğrenciler barkovizyon perdesinden eğitimcinin adımlarını izlerken görsellerin yer aldığı bir sayfayı seçip Word'ün sözcük sayım aracını kullanarak sayımını yapar. Ardından öğrencilerin aynı sayfadaki sözcükleri geleneksel yolla, gözleriyle saymalarını ister. Öğrencilerden, ortaya çıkan farkın neden kaynaklandığını düşünmelerini ister ve onlara kısa bir süre tanır. Fikir geliştiren öğrenciler sınıftaki diğer öğrencilerle, bir başka deyişle ekibin diğer üyeleri ile fikirlerini paylaşmaya yöneltilir ve bir tartışma ortamı yaratılır. Eğitimci fazla müdahaleci olmaktan kaçınarak tartışmayı yönlendirebilir. Böylece öğrencilere elektronik araçları kullanırken sorgulayıcı ve temkinli bir tavır benimsemeleri örneklenmiş olur.

Dersin daha önce ele alınan hedefleri ve kısıtlamaları gereği, MS Word'ün tüm olanak ve kısıtlamalarını detaylı bir şekilde ele almak mümkün olmayacaktır. Ancak burada önemli olan MS Word'ü tüketmeci bir yaklaşımla değerlendirmek değil, öğrencilerin kendilerine en tanıdık gelen bir aracın bile bilmedikleri, farkında olmadıkları ve araştırıp keşfedilmeyi bekleyen pek çok olanak ve kısıtlamaya sahip olduğunu fark etmesini sağlamak, bunlar konusunda araştırma yapma cesareti ve motivasyonu aşılama çabası, bilgi üretimine katılmalarını ve kendi kendine öğrenme becerilerini kullanmalarını ve geliştirmelerini tetiklemektir. Ayrıca sınıf ortamında birlikte düşünme, birlikte tartışma ve bilgiyi birlikte üretme olanağını yakaladıklarından bir ekiple işbirliği içinde çalışmayı da deneyimlemiş olurlar.

Bu uygulamanın ardından, eğitimci öğrencilerin MS Word'ün kısıtlaması karşısında yaşadıkları deneyimi sorunsallaştırarak öğrencilere şöyle bir soru yöneltebilir: “Bir çeviri işletmesinde fiyat teklifi hazırlamaktan sorumlu çalışan olsanız ve müşteri size Word'ün sözcük sayım aracı ile sayımı alınamayan JPG görselleri içeren bir Word dosyası gönderse sözcük sayımını nasıl alırsınız?” Bu soru karşısında öğrenciler yaratıcılıklarını, sorun

çözme becerilerini kullanarak çok çeşitli çözüm önerileri getirebilmektedir. Öğrencilerden ders dışında bu sorunla ilgili araştırma yapmaları istenir. Bu araştırmayı web sitelerinde, forumlarda, sosyal medyada, bloglarda ya da genel erişime açık olan e-posta gruplarındaki yazışmalarda yapabilirler. Öğrencilerin çeviri piyasası ile temas kurması, piyasa uygulamaları hakkında bilgi edinmesi için çeviri işletmeleri ile birebir görüşme yaparak araştırma yapması da ödev olarak verilebilir. Böylece öğrencinin ders dışında da öğrenmeye, sorun çözmeye devam etmesine katkı sağlanır.

Dersi sonlandırmadan önce, öğrencilerin derste yapılan uygulamalara yönelik üst bir bakış geliştirmesi amacıyla dersin birkaç cümleyle bir özeti verilir. Öğrencilerin neleri öğrendikleri, neden öğrendikleri ve sözcük işlemlerle ilgili başka neleri öğrenebilecekleri, potansiyel öğrenme araçları hakkında bilgi verilir. Bu şekilde öğrenci neyi neden öğrendiği ve öğrenmeye nasıl devam edeceği konusunda farkındalık geliştirir.

Sonuç ve Öneriler

Teknolojinin kültürler arası iletişimin uzmanları olan çevirmenlere sunduğu araç ve kaynaklar hızlı bir gelişim ve değişim içindedir. Zamandan, iş gücünden ve maliyetten tasarruf etmek ve kalite standartları yaratmak adına çeviride otomasyonu artıracak çözümler geliştirilmektedir. Buna bağlı olarak, çeviri piyasasının bir eyleyeni olacak çevirmen adaylarından da bu gelişim ve değişime uyum sağlaması beklenmektedir. Çevirmen adaylarının bu beklentiyi yerine getirebilmesinde akademik çeviri eğitimi kurumlarına büyük bir sorumluluk düşmektedir. Kurumların müfredatlarını düzenlerken çeviri piyasasının güncel koşullarını dikkate alması önemlidir. Ancak bunun nasıl yapılacağı ve teknoloji eğitiminin çeviri eğitimine nasıl dahil edileceği konusunda çeviribilim literatüründe henüz bir fikir birliğine varılamamıştır. Bir tarafta literatürde bu konuya ilişkin tartışma devam ederken çeviri piyasası da söylemleriyle bu tartışmaya katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmada hem literatürden hem de İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı'nda asistanlığını yaptığım Çeviride Bilgi Teknolojileri dersinde yaptığımız gözlemlerden elde ettiğimiz verilerden hareketle çeviri eğitimine teknoloji eğitiminin nasıl dahil edileceği sorusuna cevap vermeye ve görüşlerimizi ders uygulamalarından örneklerle somutlaştırmaya çalıştık. Çalışmamızın, Türkiye'deki akademik çeviri eğitimi kurumlarında teknoloji eğitimi verenler arasında iletişim kurulmasına ve bu türden paylaşımlara yenilerinin eklenmesine katkı sağlayacağını umut ediyoruz.

Akademik çeviri eğitimi kurumlarında sunulan teknoloji eğitiminin içeriğini ve yapılacak uygulamaları planlarken, teknoloji eğitiminin çeviri eğitimi bağlamında gerçekleştirildiğinin ve çeviri eğitime hizmet edeceğinin gözden kaçırılmaması gerekir. Bu nedenle çeviri eğitiminin makro hedefleri ile tutarlı hedefler belirlenmesi ve ders uygulamalarının buna göre yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca her ne kadar akademik çeviri eğitiminin makro hedefleri ve güncel piyasa koşulları eğitim müfredatlarını şekillendiren önemli değişkenler olsa da gerçekçi öğrenim çıktıları açısından, teknoloji eğitiminin verileceği üniversite bağlamının kısıtlamalarının da dikkate alınması gerekir.

Çeviri piyasasının baskıları karşısında, “hazır eleman” yetiştirme kaygısına girerek haftada birkaç saat verilecek teknoloji derslerinde öğrencilere belirli bir ya da birkaç aracın nasıl kullanıldığını anlatmak ve bunlar üzerine uygulama yaptırmak öğrencilerin sadece söz konusu araçlar ve ilgili sürümleri üzerinde deneyim kazanmasını sağlayacaktır. Belirli bir aracı kullanmayı uygulamalı olarak öğrenen bir çevirmen adayı, eğer o türden araçlarla ilgili kavramsal bilgisi yoksa ve sorun çözebilme, bilgi donanımını çeviri sürecinde kullanabilme/işler hale getirebilme, güvenilir bilgiye hızla ulaşabilme, metinleri ait olduğu bağlamla değerlendirebilme, bir ekiple işbirliği içinde çalışabilme, kendi kendine öğrenebilme, eleştirel bakabilme becerilerine sahip değilse karşısına yeni bir araç çıktığında bocalayacaktır. Oysa teknolojik araç ve kaynaklar konusunda kavramsal bilgiye ve yukarıda andığımız becerilere sahip ve bu becerileri nasıl kullanacağını bilen bir çevirmen, karşısına çıkan farklı araçlara uyum sağlayabilir, olanaklarını ve kısıtlamalarını analiz edebilir, kısıtlamalarına yönelik çözümler geliştirebilir ve hangi aracı ne zaman, hangi amaçla kullanmak gerektiğine karar verebilir.

Çeviride kullanılan teknolojik araç ve kaynakların sayısı ve çeşitliliği, teknolojinin hızlı gelişimi ve değişimi öğrencilerde kaygıya neden olabilmektedir. Bu konuda, akademik çeviri eğitimi kurumlarına önemli bir görev düşmektedir. Öğrencileri teknolojiyle dost olmaları konusunda cesaretlendirmek ve onları “ihtiyaç kadar teknoloji” ilkesiyle tanıştırmak önemlidir. Her teknolojik aracı kullanmayı öğrenmek değil, ihtiyaç duyduğu ya da ihtiyaç duyacağını öngördüğü araçlar üzerinde uzmanlaşmaya çalışmak ve diğerlerinden haberdar olmak bizce yeterli bir çaba olacaktır.

Eğitimin her alanında olduğu gibi teknoloji eğitiminde de önemsenmesi gereken bir diğer nokta çevirmen adaylarının yaşam boyu öğrenmenin gerekliliği konusunda bilinçlendirilmesidir. Bu ilkeyi içselleştirmiş bir çevirmen, piyasadaki değişimleri gözlemleyerek hemen olmasa da yakın bir zamanda kullanımı yaygınlaşacak teknolojik araçlar hakkında kendi kendini eğitmenin yollarını araştıracaktır.

Kuşkusuz çevirmenlerin eğitiminde akademik çeviri eğitimi kurumlarına büyük bir görev düşmektedir. Ancak çevirmen adaylarının, aldıkları akademik eğitimle piyasa eyleyenlerinin aradığı “hazır eleman” konuma geçmeyi beklemleri yanıltıcı olacaktır. Çünkü bir çevirmenin eğitimi çok bileşenlidir ve akademik eğitim bu bileşenlerden yalnızca bir tanesidir. Çevirmen adaylarının teknolojik donanımlarını artırmak için staj, mesleki eğitim, kendi kendine eğitim gibi başka eğitim bileşenlerini devre sokması son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

Austermühl, Frank (2001) *Electronic Tools for Translators*. Manchester ve Northampton: St Jerome Publishing.

Bernardini, Silvia (2004) “The theory behind the practice: Translator training or translator education?” içinde Malmkjær, Kirsten (ed.) *Translation in Undergraduate Degree Programmes*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 17-29.

Cronin, Michael (2005) “Deschooling translation” içinde Tennent, Martha (ed.) *Training for the New Millennium: Pedagogies for translation and interpreting*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 249–265.

Gouadec, Daniel (1999) “Notes on Translator Training (replies to a questionnaire)” içinde Pym, Anthony (ed.) *Innovation in Translator and Interpreter Training – An online symposium* (çevrimiçi) <http://www.fut.es/~apym/symp/mossop.html>, [25 Haziran 2014], 11-19.

Kiraly, Donald (2000) *A Social Constructivist Approach to Translator Education*, Manchester: St. Jerome.

Mossop, Brian. (1999). “What should be taught at translation school?”

içinde Pym, Anthony (ed.), *Innovation in Translator and Interpreter Training – An online symposium* (çevrimiçi) <http://www.fut.es/~apym/symp/mossop.html>, [25 Haziran 2014], 20-22.

Pym, Anthony (2003) “Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach” *Meta: Translators’ Journal*, 48(4), 481-497.

Pym, Anthony (2007) “Translation technology and training for intercultural dialogue: What to do when your translation memory won’t talk to you” (çevrimiçi) http://usuaris.tinet.cat/apym/on-line/translation/2007_tm_talk_to_me.pdf, [29 Haziran 2014].

Şahin, Mehmet (2013) *Çeviri ve Teknoloji*, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.

Yazıcı, Mine (2007) *Yazılı Çeviri Edinci*. İstanbul: Multilingual.